

Een medewerker van een stembureau in Lubumbashi zit op zakken vol stembiljetten.

FOTO AFP

Vrees voor geweld na winst Kabila

■ Verkiezingsuitslag Congo kan burgeropstand teweegbrengen

Seada Nourhussen

“Ik vrees een burgeroorlog”. Schrijver en vertaler Alphonse Muambi is net terug in zijn woonplaats Den Haag uit zijn geboorteland Congo, waar hij waarnemer was bij de verkiezing voor een nieuwe president van 28 november. Uit de voorlopige resultaten blijkt zittend president Joseph Kabila (40) de meeste stemmen te hebben gekregen. Nadat 70 procent van de stemmen geteld was, stond Kabila gisteravond op 46 procent en zijn grote rivaal Etienne Tshisekedi (78) op 36 procent.

Maar volgens Muambi en vele anderen heeft oppositieveteraan Tshisekedi (78), die het in het verleden opnam tegen wijlen dictator Mobutu, in veel gebieden ruimschoots gewonnen. “In de zuid-westelijke regio Bakongo, waar ik waarnam, kreeg hij volgens onze cijfers 80, soms zelfs 90 procent van de stemmen.” Ook in Kinshasa en de provincies Orientale en Occidentale is Tshisekedi's partij (UDP) favoriet. Er zijn veel verhalen over intimidatie van de oppositie en verdwenen, danwel vantevoren ingevulde stembiljetten. Muambi: “Niemand in Congo gelooft in de legitimiteit van deze verkiezingen. Daarom geloven ze ook niet meer in de legale weg van vreedzame demonstraties. Ze

Alphonse Muambi: “Niemand in Congo gelooft in de legitimiteit van deze verkiezingen.”

zullen nu de weg van het geweld kiezen.”

De Congolese activist Jean-Claude Katende van mensenrechtenorganisatie Asadho, op uitnodiging van Nederlands Instituut Zuidelijk Afrika even in Nederland, gelooft ook dat de kans op gewapende opstand tegen Kabila groot is: “Het feit dat Kabila de straten van Kinshasa tot Lubumbashi vol heeft laten stromen met politie en militairen is een teken dat ook hij verwacht dat de bevolking de uitslag niet zal accepteren. De Congolezen willen Kabila, die geen enkele verbetering heeft gebracht, weg hebben. De bevolking is dit leven vol armoede en onderdrukking zat. Een gemiddelde leraar verdient 50 dollar per maand. Maar een fatsoenlijke opleiding voor zijn kinderen kost 120 dollar per maand. En journalisten en oppositieleiden verdwijnen om de haverklap.”

Katende is zelf tijdelijk zonder vrouw en kinderen ondergedoken

Jean-Claude Katende: “De bevolking is dit leven vol armoede en onderdrukking zat.”

in België omdat hij als bekende voorvechter van transparante verkiezingen nu in Congo te veel gevaar loopt. De kans op geweld is volgens hem ook groot omdat delen van het leger zeer ontevreden zijn.

Ook buiten Congo hebben woedende Congolezen al van zich laten horen. Er waren grootschalige demonstraties van de diaspora in België, Zuid-Afrika en Frankrijk.

De Congolezen voelen zich door de internationale gemeenschap in de steek gelaten, zegt zowel Muambi als Katende. “Ik heb van activisten te horen gekregen: ‘Jullie, buitenlandse waarnemers, zijn hier voor de vorm, niet om werkelijk de democratie te bewaken’, vertelt Muambi. Hoewel de EU en de VS zeggen ‘bezorgd’ te zijn over het ondemocratische gehalte van de stembusgang en de VN het geweld tegen de oppositie veroordelen, vinden zowel Katende als Muambi dat de wereldleiders een te zwak signaal afge-

ven aan Kabila. Muambi: “Hieraan merk je dat de belangen van multinationals in het Westen en opkomende economieën zoals China (die in ruil voor toegang tot Congo's kostbare grondstoffen grote infrastructurele contracten hebben gesloten met Kabila, red.) in het Westen zwaarder wegen dan de keuzevrijheid van de bevolking.”

Het verklaart ook waarom de misstanden in de mijnbouw nauwelijks een rol speelden tijdens de campagne, denkt Katende. Dat is Congo's belangrijkste sector, die veel grondstoffen levert voor de productie van mobieltjes en laptops maar niet ten goede komt aan de bevolking. “Als het om die grondstoffen gaat, bepaalde machten buiten Congo wat er gebeurt. En die machten kunnen met Kabila beter zakendoen dan met een man als Tshisekedi, die vroeger als premier pogingen heeft gedaan corruptie te bestrijden.”

Kabila kan een bloedige afloop van de verkiezingen nog afwenden door anders te handelen dan in 2006, toen hij president werd. Katende: “Hij kan een regering vormen waarin hij de oppositie veel ruimte geeft. Dan nog zal de bevolking weten dat hij de verkiezingen gestolen heeft, maar laat hij in ieder geval weten enige samenwerking met de oppositie te willen.”